

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор НН інституту Педагогіки і психології

С.М. Кондратюк

(підпис) (ініціали та прізвище)

«30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 053 Психологія
(шифр і назва)

освітня-програма Практична психологія
(назва)

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної та заочної форми навчання

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН інституту педагогіки і психології
«30» серпня 2023 р.

Голова Бондаренко Ю.А.

д.п.н., професор

(ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Розробники:

Кузікова С. Б., д. психол. н., професор, професор кафедри психології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

Кузікова С.Б., д. психол. н., професор
ПБ, науковий ступінь, вчене звання

ВСТУП

У світі сучасних вимог до вищої школи все більше уваги приділяється якості підготовки фахівців, здатних вже на самому початку своєї професійної діяльності розв'язувати різноманітні проблеми, які постають перед ними.

Важливим компонентом підготовки студентів-психологів до здійснення професійної діяльності є виробнича психокорекційна практика. Психокорекційна практика відбиває практичний аспект підготовки майбутніх фахівців і покликана синтезувати всі отримані студентами під час навчання знання, всі набуті ними професійні вміння стосовно надання допомоги особистості у розв'язанні її психологічних проблем. Саме вона відкриває студентам динамічну взаємодію між теорією та практикою психокорекції.

РОЗДІЛ 1. ПСИХОКОРЕКЦІЙНА ПРАКТИКА ЯК КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Загальні положення.

Психокорекційна практика спрямована на формування навичок психокорекційної роботи з особами різних вікових та соціальних категорій.

Згідно навчального плану підготовки бакалаврів у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія, виробнича психокорекційна практика передбачена в обсязі 270 годин (9 кредитів) і проводиться з відривом від навчання впродовж шести тижнів у восьмому семестрі на базі різних закладів, установ та організацій. Виробнича психокорекційна практика за першим бакалаврським) рівнем вищої освіти входить до компоненту практичної підготовки освітньо-професійної програми. Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за системою ЄКТС та національною шкалою оцінювання.

Базами проходження практики у м. Суми виступають: Сумський обласний та міський центри соціальних служб для молоді, Кризовий центр, Центр реабілітації дітей-інвалідів, військові частини, пенітенціарні заклади, притулок для неповнолітніх служби у справах неповнолітніх, дитяча обласна клінічна лікарня, клініка «Дружня до молоді», загальноосвітні школи, дитячі садки, професійно-технічні ліцеї та коледжі, державні та приватні підприємства та установи.

Мета психокорекційної практики: апробація на практиці набутих знань та умінь в галузі психокорекції, використання у професійній діяльності методів та засобів психокорекційної роботи.

Основні завдання психокорекційної практики:

1. *Опанування способами різнобічного вивчення особистісних проблем з метою їх розв'язання (постановка та перевірка гіпотези, підбір методів дослідження та аналіз їх результатів).*
2. *Формування навичок визначення дійсної мети та завдань психокорекції (формулювання психологічного діагнозу та прогнозу розвитку особистості за умов корекції і відсутності такої).*

3. *Набуття умінь складання психокорекційних програм* (визначення змісту, етапів психокорекційних дій, їх планування та організації).
4. *Практичне оволодіння деякими прийомами, психотехніками та методами корекційно-розвивальної роботи* у кожному конкретному випадку в різних вікових групах.
5. *Придбання умінь залучення найближчого соціального оточення особистості до розв'язання її психологічних проблем, планування при необхідності просвітницької, консультативної та корекційної роботи з особами найближчого оточення.*

Освітньою програмою визначені наступні **програмні компетентності**.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,
- ЗК9. Здатність працювати в команді.
- ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

- СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
- СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
- СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
- СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

- СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
- СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
- СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.
- СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.
- СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати, досягнення яких забезпечує психокорекційна практика:

- ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
- ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
- ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
- ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
- ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
- ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.
- ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
- ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

- ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
- ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
- ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

1.2. Етапи психокорекційної практики

В структурі психокорекційної практики за змістом та організацією можна виокремити наступні етапи:

1. *Теоретично-установчий.* Уточнення та поглиблення знань, набутих студентами під час вивчення теоретичних курсів, які необхідні при складанні психокорекційних програм, плануванні, організації та здійсненні корекційного процесу з особами різних вікових та соціальних категорій. Настановлення студентів на специфіку психокорекційної діяльності. Вимоги до психолога, який здійснює корекційний вплив на особистість.

2. *Практичний.* Безпосередня практична діяльність студентів в закладах освіти, спрямована на аналіз психосоціальної ситуації та розробку психокорекційних заходів з метою попередження, вивчення та розв'язання психологічних проблем осіб різних вікових груп.

3. *Аналітичний.* Рефлексія професійної діяльності студентів, аналіз сильних та слабких сторін прийнятих ними рішень, спрямованих на попередження та подолання наявних психологічних проблем особистості чи групи. Колективний пошук найбільш ефективних шляхів розв'язання тих чи інших конкретних психологічних проблем, які виникли у студентів під час психокорекційної практики. Розвиток професійно значущих якостей особистості, оволодіння засобами професійного та особистісного зростання, методами саморегуляції та саморозвитку.

1.3. Особливості змісту і організації психокорекційної практики

За своєю суттю психокорекційна практика носить навчальний, а не виробничий характер. Це зумовлюється специфікою її змісту - втручанням в цілісність особистості та сталість міжособистісних стосунків. Психокорекційна практика спрямована на формування навичок психокорекційної роботи у майбутніх практичних психологів. Тому студенти, виходячи з конкретних запитів, узгоджених з психологом закладу і викладачем-керівником практики, вчаться складати корекційні програми надання психологічної допомоги особам різних вікових та соціальних категорій (через обстеження, висновки, прогнозування). Саме складати, тобто компіювати, поєднувати відомі, розроблені фахівцями, психокорекційні прийоми, техніки, вправи, але з метою надання допомоги конкретній особі у вирішенні її конкретної психологічної проблеми. Завдання ж керівника викладача – кваліфіковано проаналізувати доцільність та ефективність тих чи інших корекційних прийомів, послідовність їх використання, форм організації та проведення, можливості додаткового обстеження з метою уточнення діагнозу і т.ін. складеної програми, маючи на увазі конкретних людей і конкретні проблеми.

Як варіант, припустимо використання на практиці розроблених (авторських) розвивально-профілактичних програм, запропонованих психологом закладу або запозичених з фахових видань (посібники, періодика тощо). У цьому випадку студенту-практиканту обов'язково треба *проаналізувати* механізми впливу корекційних вправ програми на психологічну реальність людини та можливості застосування корекційних вправ для розв'язання інших психологічних проблем особистості.

Що стосується самостійної психокорекційної діяльності студентів-практикантів, то слід наголосити, що вони можуть апробувати лише елементи складеної програми, які носять розвиваючий або профілактичний характер. Наприклад, проведення занять з розвитку пізнавальних процесів з молодшими школярами, організація диспутів на хвилюючі теми з підлітками та старшокласниками, навчання прийомів саморегуляції емоційних станів (зняття напруження чи, навпаки, підвищення тону, впевненості) через тілесні вправи, малювання, самонавіювання і т.п. з учнями різного віку тощо.

Запорукою етичності діяльності студентів є те, що психокорекційна практика проводиться під кваліфікованим контролем фахівців (викладача ЗВО та психолога закладу). Під час виробничої практики особлива роль приділяється викладачеві - наставнику, який відпрацьовує з кожним студентом усі етапи корекційної роботи, обговорює з ним професійні проблеми та труднощі. Крім того, передбачена як постійна рефлексія діяльності студента в процесі практики, так і узагальнена, підсумкова рефлексія після її проведення з обов'язковим аналізом сильних та слабких сторін діяльності студента.

РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

2.1 Теоретико-установчий етап психокорекційної практики

Питання які актуалізуються на теоретико-установчому етапі психокорекційної практики.

- Психологічна корекція як вид діяльності практичного психолога, спрямований на надання психологічної допомоги особистості. Визначення психокорекції. Специфічні риси психологічної корекції - дискретність та орієнтація на норми психічного розвитку. Аналіз категорії норми психічного та особистісного розвитку. Зміст психокорекції.
- Цілі та завдання психологічної корекції загалом. Психокорекційна ситуація. Принципи психологічної корекції. Форми організації психокорекційного процесу.
- Основні психологічні проблеми, характерні труднощі розвитку дітей дошкільного, молодшого шкільного віку, підлітків, юнацтва, молоді. Визначення психокорекційних завдань у кожному віковому періоді. Особливості психокорекційної діяльності психолога з особами різних вікових та соціальних категорій.
- Підстави для психокорекційного втручання. Звернення особистості чи її найближчого оточення за психокорекційного допомогою. Прогноз подальшого розвитку

особистості (за умовою своєчасної корекції та за відсутності такої) і визначення необхідності психокорекційного впливу у кожному конкретному випадку.

Етапи психокорекційної роботи. Специфіка і методи психологічного обстеження з метою планування та визначення завдань психологічної корекції особистості. Прогноз успішності психокорекційної роботи. Умови організації та проведення психокорекційного впливу. Чинники, які визначають ефективність психокорекції.

– Основні вимога до планування та організації психокорекційної діяльності. Структура (спрямованість та зміст) комплексної психокорекційної діяльності: створення умов повноцінного функціонування та психічного розвитку особистості у кожному віковому періоді; розв'язання конкретних особистісних і міжособистісних проблем; терапія найближчого оточення особистості. Зміст психокорекційної діяльності практичного психолога в руслі кожного напрямку. Моделі психокорекційного впливу: загальна, типова, індивідуальна. Види психокорекційних програм: стандартизовані та довільні, зорієнтовані на теперішню корекційну ситуацію.

Основні вимоги до складання психокорекційних програм. Обґрунтування програми психологічної корекції. Принципи складання психокорекційних програм: принцип системності корекційних, профілактичних та розвивальних завдань; принцип єдності діагностики та корекції; принцип пріоритетної спрямованості психокорекційного впливу на причини психологічних проблем; принцип нормативності та індивідуальності, розвитку; діяльніший принцип корекції; принцип комплексності методів психокорекційного впливу; принцип залучення найближчого соціального оточення особистості до розв'язання її психологічних проблем; принцип спираючись на найбільш розвинуті психічні процеси, сильні сторони психічної реальності особистості; принцип ускладнення; принцип позитивного емоційного фону.

– Підготовка до проведення психокорекційного процесу. Основні організаційні моменти: визначення мети, завдань психокорекції, форм та методів психокорекційної роботи; підбір засобів психокорекційного впливу (методик, вправ, технік); визначення кількості, частоти, тривалості корекційних занять, зустрічей; передбачення контролю за динамікою психокорекційного процесу та ін. Умови внесення доповнень, змін у психокорекційну програму. Визначення ефективності психокорекційного впливу.

– Проблема етики в психокорекції. Вимоги до психолога, який здійснює психокорекційний процес. Значення особистості психолога.

2.2. Етап практичної діяльності студентів на базах практики

Безпосередня психокорекційна діяльність психолога базується на розумінні ним:

- природи психологічних проблем особистості;
- механізмів впливу на психіку людини тих чи інших психокорекційних методів;
- використанні з багатого арсеналу засобів психологічного впливу найбільш ефективних у кожному конкретному випадку.

Комплексна психокорекційна діяльність психолога *спрямована* на:

- 1) Створення умов повноцінного функціонування та психічного розвитку особистості у кожному віковому періоді.
- 2) Розв'язання конкретних особистих та міжособистісних проблем.
- 3) Терапію найближчого оточення особистості.

2.2.1. Створення умов повноцінного функціонування та психічного розвитку особистості. Профілактично-розвивальні дії

Зміст профілактично-розвивальних дій психолога як напряму психокорекційної діяльності *та завдання на практику* в руслі даного напряму.

Наприклад:

- 1) Складання (і здійснення) розвивальних програм для осіб різного віку з урахуванням завдань розвитку кожного вікового періоду та орієнтацією на формування новоутворень наступного вікового періоду як пізнавальної так і особистісної сфери особистості.
- 2) Складання (і здійснення) попереджувальних програм, спрямованих на врахування психологічних особливостей дітей, які можуть в подальшому зумовити виникнення певних складнощів або відхилень в їх інтелектуальному чи особистісному розвитку (наприклад: низький рівень пізнавальних інтересів, довільності уваги чи поведінки, наявність акцентуацій характеру, емоційної неврівноваженості, дратівливості або, навпаки, сором'язливості, замкнутості, труднощів спілкування і та ін.).
- 3) Складання (і здійснення) заходів, спрямованих на попередження можливих психологічних ускладнень розвитку особистості у перехідних періодах (наприклад: психологічна готовність дошкільника до шкільного навчання, адаптація першокласника до школи, перехід у чия з початкової школи до середньої, підлітковий вік, випускні класи і т. ін.).
- 4) Складання (і здійснення) програм, спрямованих на попередження учбового перевантаження, обумовленого психологічними причинами (наприклад: несформовані інтелектуальні та учбові вміння і навички, відсутність позитивної учбової мотивації, завищений рівень домагань, невпевненість в своїх силах, підвищена тривожність, страх відповіді і т.ін.). Складання (і впровадження) рекомендацій щодо організації навчально-виховного процесу з урахуванням психопрофілактичних вимог.
- 5) Складання (і здійснення) програм, спрямованих на створення доброзичливого психологічного клімату у закладі: оптимізація форм спілкування у педагогічному колективі (система взаємин: дорослий-дорослий); поліпшення форм спілкування педагогів з учнями, батьків з дітьми (система взаємин: дорослий-дитина); розвиток продуктивних форм спілкування учнів між собою.
- 6) Підготовка матеріалів до психолого-педагогічного консилиуму з проблем труднощів розвитку учнів (особистісні проблеми, проблеми у взаєминах, аналіз труднощів у навчанні, відхилень у поведінці).
- 7) Складання (і здійснення) програми роботи психолога з батьками з метою профілактики психоемоційних розладів у дітей та відхилень в їх поведінці (підготовка матеріалів до батьківських зборів з конкретних питань труднощів розвитку дітей того чи іншого віку, батьківських семінарів, конференцій за актуальними проблемами віку та взаємин батьків з дітьми).

8) Складання (і здійснення) програми роботи психолога з членами педколективу (чи інших колективів) з метою психологічної підтримки вчителя, попередження психологічного перевантаження. Складання програми (зміст, організація) роботи «кімнати психологічного розвантаження», як засобу психопрофілактики нервово-психічного здоров'я.

9) Складання (і впровадження) програми роботи психолога з членами колективів з метою розвитку професійної та особистісної самосвідомості, навичок конструктивної взаємодії між собою та іншими особами.

10) Навчання осіб різного віку методам саморегуляції психоемоційного стану та поведінки, як засобу психопрофілактики психічного здоров'я та безконфліктного спілкування.

2.2.2. Розв'язання конкретних психологічних проблем особистості

Зміст психокорекційної діяльності психолога, спрямованої на розв'язання конкретних особистісних і міжособистісних проблем, та завдання на практику в руслі даного напрямку.

Психологічні проблеми, які пропонуються студентам для аналізу та розв'язання, є найбільш характерними труднощами розвитку особистості у тому чи іншому віковому періоді. Саме з ними психолог найбільш часто зустрічається в практиці психокорекційної діяльності.

Студенти обирають для розв'язання певну проблему особистості, виходячи з запиту самої особи чи її найближчого оточення або спираючись на необхідність, актуальність надання психокорекційної допомоги в тому чи іншому конкретному випадку, стосовно осіб різних вікових та соціальних категорій. Запит повинен бути обов'язково узгодженим з психологом закладу і викладачем-керівником практики.

Категорії осіб, з якими студенти здійснюють на практиці психокорекційну діяльність.

Вікові категорії: дошкільний вік, молодший шкільний вік (1-4 класи школи), підлітковий вік (5-8 класи), старший підлітковий та юнацький вік (9-11 класи школи, коледжі, технікуми, училища, 1-4 курси ЗВО і та ін.), молодь, особи дорослого віку.

Соціальні категорії осіб: учні загальноосвітніх закладів, учні закладів інтернатного типу, діти з вадами психічного та фізичного розвитку, підлітки і юнаки з делінквентною поведінкою, особи різного віку, які потребують психологічної допомоги та інші категорії.

Наведемо приклади психологічних проблем, актуальних для осіб певного віку, розв'язання яких можна вважати змістом психокорекційної діяльності студентів на практиці.

1. Дослідження психологічної готовності дошкільників до навчання у школі. Скласти (і впровадити) корекційну програму з метою формування психологічної готовності дитини до школи загалом або розвитку окремих її компонентів, які недостатньо сформовані у дитини.

2. Дослідження психоемоційного розвитку дошкільників. Скласти (і впровадити) корекційну програму з надання психологічної допомоги дітям з

невротичними проявами (тривожність, страхи, нервово-психічна напруженість, підвищена збудливість, плаксивість, поганий сон, впертість, соціальна дезадаптованість та ін.).

3. Дослідження психологічних проблем першокласників з проявами психогенної шкільної дезадаптації. Скласти (і впровадити) корекційну програму з метою надання психологічної допомоги дезадаптованим дітям.

4. Дослідження готовності молодших школярів до навчання у середній ланці школи. Скласти (і впровадити) корекційну програму з надання психологічної допомоги молодшим школярам, які з різних причин не готові до переходу у середню ланку школи.

5. Дослідження довільності пізнавальних процесів дошкільників та молодших школярів. Скласти (і впровадити) корекційну програму з метою формування самоконтролю, розвитку довільності психічних процесів для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

6. Дослідження психологічних проблем учнів середніх та старших класів з недостатнім розвитком довільності уваги (незібрані, неуважні, легко відволікаються, не доводять справу до кінця). Скласти (і впровадити) корекційну програму з надання їм психологічної допомоги.

7. Дослідження характеристик уваги у дітей дошкільного, молодшого шкільного віку, підлітків, старшокласників. Скласти (і впровадити) корекційну програму, спрямовану на розвиток їх уваги.

8. Дослідження пам'яті. Скласти корекційну програму, спрямовану на розвиток пам'яті для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, для підлітків та старшокласників.

9. Дослідження розумових процесів, особливостей мислення дітей дошкільного віку та школярів. Скласти (і впровадити) корекційну програму, спрямовану на розвиток розумових процесів, творчого мислення.

10. Дослідження психологічних проблем невстигаючого учня. Скласти (і впровадити) корекційну програму з надання йому психологічної допомоги.

11. Аналіз психологічних проблем учня з відхиленнями у поведінці. Скласти (і впровадити) корекційну програму з надання йому психологічної допомоги.

12. Вивчення психологічних проблем учнів молодших, середніх та старших класів, які відчувають страх відповіді. Скласти (і впровадити) корекційну програму з надання їм психологічної допомоги.

13. Визначення рівня тривожності учнів. Дослідження психологічних проблем учнів з високим рівнем тривожності. Скласти (і впровадити) програму корекційної роботи з молодшими школярами, підлітками чи старшокласниками, які мають високий рівень тривожності (особистісної, міжособистісної або шкільної).

14. Дослідження самооцінки особистості (очікуваної оцінки особистості та оцінки особистості іншими). Дослідження впливу неадекватної самооцінки на психічний стан особистості (тривожність, конфліктність, емоційна нерівноваженість, агресивність, замкнутість та ін.) Скласти (і впровадити) корекційну програму, спрямовану на формування адекватного ставлення особистості до себе та оточуючих.

15. Дослідження самооцінки особистості. Дослідження впливу заниженої самооцінки на психічний стан особистості. Скласти (і впровадити) корекційну програму з метою надання психологічної допомоги учню (молодшому школяру, підлітку, старшокласнику) невпевненому у собі, з низькою самооцінкою, відчуттям самотності та провини.

16. Дослідження психологічних проблем учнів з високим рівнем домагань. Скласти (і впровадити) корекційну програму з метою надання їм психологічної допомоги.

17. Дослідження психологічних проблем дітей дошкільного, молодшого шкільного віку, підлітків та юнаків з агресивною поведінкою. Скласти (і впровадити) корекційну програму з надання психологічної допомоги дітям з підвищеною агресивністю.

18. Дослідження психологічних проблем підлітків (можливо, і юнаків) з підвищеною конфліктністю (емоційна неврівноваженість, дратівливість, запальність, образливість, незадоволеність собою і ставленням до нього інших). Скласти (і впровадити) корекційну програму з надання їм психологічної допомоги.

19. Дослідження психологічних проблем підлітків та юнаків з низькими показниками суб'єктності та високим рівнем ескапізму, який виявляється в різних поведінкових формах, а також проблем школярів, схильних до надмірного фантазування. Скласти (і впровадити) корекційну програму по наданню їм психологічної допомоги.

20. Дослідження акцентуацій характеру у підлітковому та юнацькому віці. Скласти корекційну програму з надання психологічної допомоги особам з різними типами акцентуацій (наприклад, нестійкий тип, епілептоїдний, шизоїдний та ін.).

21. Дослідження психологічних проблем дітей дошкільного, молодшого шкільного віку, підлітків та старшокласників, які мають труднощі у спілкуванні з однолітками. Скласти (і впровадити) програму корекційної роботи з розвитку у них комунікативних навичок та навичок безконфліктного спілкування.

22. Дослідження міжособистісних стосунків у класі чи групі дітей. Проаналізувати причини неприйняття особистості колективом однолітків та її психологічні проблеми. Скласти програму корекційної роботи з метою надання їй психологічної допомоги.

23. Дослідження особливостей життєвого самовизначення осіб юнацького віку. Скласти (і впровадити) корекційну програму, спрямовану на розвиток самосвідомості, рефлексії, перспективи часу та планування майбутнього в юнацтва.

24. Дослідження можливостей розвитку саморегуляції у підлітків та старшокласників. Скласти (і впровадити) корекційну програму I з метою навчання їх методам саморегуляції психоемоційних станів та поведінки.

Та інші психологічні проблеми, інші вікові та соціальні категорії.

Узагальнимо і конкретизуємо *завдання на практику* в руслі напряму психокорекційної діяльності психолога, спрямованої на розв'язання конкретних особистісних і міжособистісних проблем осіб різного віку.

1. **Скласти й обґрунтувати психокорекційну програму** розв'язання психологічної проблеми особистості. При цьому визначити і вказати:

- 1) мету психокорекційної програми;
- 2) завдання психокорекційної програми;
- 3) методи психокорекційного впливу;
- 4) форми психокорекційної роботи;
- 5) психокорекційні прийоми, методи, вправи, психотехніки, які використовуються у програмі психологічної корекції;
- 6) літературу, яка використовувалась при складанні програми, або в якій описані застосовані психокорекційні прийоми, вправи, техніки;
- 7) організаційні моменти (кількість занять, їх тривалість, частота, залучення інших осіб з оточення клієнта).

При **формуванні мети та завдань** корекційно-розвивальної програми обов'язково повинні бути враховані наступні *рівні* психокорекційного впливу на особистість:

- *корекційний* - розв'язання особистісних проблем, труднощів характеру та поведінки, виправлення відхилень та недоліків розвитку;
- *профілактичний* - попередження виникнення відхилень і труднощів розвитку;
- *формуючий* - оптимізація, стимулювання, збагачення змісту розвитку.

Треба також враховувати, що у процесі психокорекції її мета може змінюватись, а завдання - поповнюватись (вказати у звіті). А також враховувати принцип терапії найближчого оточення (рекомендації для батьків, вчителів).

2. **Описати зміст** усіх етапів та ключових моментів планування та організації реалізації психокорекційної програми (психокорекційного процесу).

3. **Скласти звіт** про виконання психокорекційної програми загалом, чи окремих її частин, елементів (залежно від складності проблеми, багатоплановості, кількості чинників, які негативно впливають на розвиток особистості). У додаток виноситься стенографічний запис кількох корекційних занять (зустрічей) з психологічним аналізом труднощів та вдалих моментів, а також стимульний матеріал, який використовувався у корекційно-розвивальній роботі (наприклад, при корекції пізнавальних процесів).

4. **Сформулювати** психолого-педагогічний **висновок** про результати корекційного впливу з оцінкою його ефективності.

2.2.3. Терапія найближчого оточення особистості.

Зміст діяльності психолога та практичні завдання в руслі даного напрямку (при роботі з особами дитячо-юнацького віку).

- 1) Складання плану, розробка тематики, змісту консультативно-просвітницьких заходів з особами найближчого оточення особистості (вчителями, батьками) у контексті проблеми, що розв'язується.
- 2) Складання (і здійснення) програми психокорекційної допомоги педагогам у розв'язанні їхніх особистісних та професійних проблем.
- 3) Складання (і здійснення) програми педагогічної ефективності, спрямованої на формування та розвиток навичок конструктивної взаємодії вчителів з молодшими школярами, підлітками, старшокласниками;

4) Складання (і здійснення) програми психологічної роботи з батьками, спрямованої на поліпшення їх взаємин з дітьми, корекцію батьківських настанов і стилю виховання (тематика та зміст батьківських семінарів та конференцій, групових дискусій, анонімного розв'язання складних психологічних ситуацій, а також спільної роботи батьків з дітьми різного віку).

РОЗДІЛ 3. ЗВІТ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ

3.1 Звіт про проходження психокорекційної практики

Після завершення етапу практичної діяльності на базі практики студенти повинні підготувати наступні **звітні документи**.

- 1) *щоденник / або індивідуальний план*, завірені підписом керівника від бази практики і печаткою підприємства;
- 2) *звіт про практику*;
- 3) *характеристику на студента*, надану керівником від бази практики (характеристика також засвідчується печаткою);
- 4) папку з матеріалами виконаних завдань, що передбачені програмою практики.

Щоденник психокорекційної практики відображає особистісну та професійну рефлексію психокорекційної діяльності студента, його труднощі, вагання, вдалі знахідки, а також питання, які потребують додаткового вивчення, уточнення, роздумів, порад чи самовдосконалення, саморозвитку - як професійного так і особистісного.

Подальша документація стосується проведення студентом психокорекційної діяльності з особами різних вікових та соціальних категорій. Вона являє собою **пакет звітних матеріалів**, який містить в собі наступні дані:

- 1) База проведення психокорекційної діяльності (заклад, його структурна одиниця).
- 2) Аналіз психосоціальної ситуації у колективі чи психологічного розвитку особистості загалом.
- 3) Складена розвивальна програма або план профілактичних заходів з метою створення умов повноцінного функціонування та психічного розвитку особистості, попередження психологічних ускладнень її розвитку.

У випадку використання на практиці розроблених (авторських) розвивально-профілактичних програм, запропонованих практичним психологом закладу або запозичених з фахових видань (посібники, періодика тощо) студенту-практиканту обов'язково треба *проаналізувати*:

- а) механізми формуючого впливу корекційних вправ програми на психологічну реальність людини;
 - б) можливості застосування корекційних вправ програми для розв'язання інших психологічних проблем особистості.
- 4) Аналіз конкретної психологічної проблеми особистості за запитом психолога закладу або узгодженим з ним, який включає:

- а) психологічний анамнез;
 - б) комплексне діагностичне вивчення проблеми;
 - в) психологічний діагноз;
 - г) чинники, які пов'язані з вказаною проблемою або зумовлюють її виникнення;
 - д) прогноз подальшого розвитку.
- 5) Складена програма корекції психологічної проблеми особистості за запитом психолога закладу або узгодженим з ним, з зазначенням:
- а) мети психокорекційної програми;
 - б) завдань психокорекційної програми;
 - в) методів психокорекційного впливу;
 - г) форм психокорекційної роботи;
 - д) психокорекційних методик, прийомів, вправ, психотехнік, які використовувались у психокорекційній програмі;
 - е) літератури, яка використовувалась при складанні програми, або в якій описані застосовані психокорекційні прийоми, вправи, техніки;
 - є) організаційних моментів (кількість занять, їх тривалість, частота, залучення інших осіб з оточення клієнта).
- б) Опис змісту усіх етапів та ключових моментів планування та організації реалізації психокорекційної програми (психокорекційного процесу).
- 7) Звіт про виконання психокорекційної програми загалом, чи окремих її частин, елементів (залежно від складності проблеми, багатоплановості, кількості чинників, які негативно впливають на розвиток особистості).
- 8) Психолого-педагогічний висновок про результати корекційного впливу з оцінкою його ефективності.
- 9) Складений план, тематика, зміст консультативно-просвітницьких заходів з особами найближчого оточення особистості (вчителями, батьками) у контексті проблеми, що розв'язувалась (у випадку проведення корекційної роботи з дітьми дошкільного, молодшого шкільного віку, підлітками). Вказати кілька конкретних вправ, технік, прийомів роботи з батьками, педагогами. Додати тези зустрічей.

У додаток звіту виносяться:

- матеріали діагностичного обстеження особистості, спрямованого на вивчення її психологічної проблеми;
- стенографічний запис кількох корекційних занять (зустрічей) з психологічним аналізом труднощів та вдалих моментів;
- тези кількох зустрічей з батьками і педагогами (окремо) у контексті проблеми, що розв'язувалась;
- стимульний матеріал, який використовувався у корекційно-розвивальній роботі.

3.2. Критерії оцінювання ефективності проходження психокорекційної практики

Підхід до оцінювання ефективності проходження психокорекційної практики ґрунтується на таких засадах. Для того щоб здійснювати психокорекційну діяльність, необхідно:

1. Знати теоретичні основи психокорекції, основні напрями, які пояснюють природу психологічних проблем особистості та пропонують шляхи їх розв'язання.
2. Розуміти механізми впливу на психіку людини тих чи інших психокорекційних методів, обираючи з багатого арсеналу засобів психологічного впливу найбільш ефективний у кожному конкретному випадку. При цьому важливо враховувати специфіку використання методів психокорекції стосовно осіб різних категорій (вікових, соціальних, статевих та ін.).
3. Знати особливості розвитку особистості в онтогенезі, можливі труднощі цього розвитку та шляхи їх подолання.

Критеріями оцінювання ефективності проходження психокорекційної практики виступають рівень, повнота та професійна якість реалізації завдань практики; активність, самостійність та творчий підхід студента-практиканта.

Таблиця 1

Критерії оцінювання ефективності проходження практики

Оцінка	Бали	Критерії оцінювання ефективності проходження практики
Відмінно А	90-100	<p>Завдання на практику за трьома напрямками психокорекційної діяльності психолога виконані на високому професійному рівні, звітні документи підготовлені в повному обсязі. Студент-практикант продемонстрував глибоке володіння знаннями теоретичних основ психокорекції, розуміння природи виникнення психологічних проблем особистості та механізмів їх розв'язання, опанування арсеналом психокорекційних засобів.</p> <p>Студент-практикант підготував за вказаними вимогами:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвивально-профілактичну програму; – дві корекційні програми (бажано для осіб різного віку або соціальних категорій); – рекомендації для найближчого оточення (батьків, вчителів) у контексті проблем, що розв'язувалися. <p>Відгук психолога закладу (установи, організації) позитивний.</p> <p>Зміст самостійної психокорекційної діяльності на практиці відбито у звітній документації (додатки) в повному обсязі, переконливо, творчо.</p>
Добре В	82-89	<p>Завдання на практику за трьома напрямками психокорекційної діяльності психолога виконані на достатньому професійному рівні, звітні документи підготовлені в повному обсязі.</p> <p>Студент-практикант продемонстрував володіння знаннями теоретичних основ психокорекції, розуміння природи виникнення психологічних проблем особистості та механізмів їх розв'язання, опанування арсеналом психокорекційних засобів.</p> <p>Студент-практикант підготував за вказаними вимогами:</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – розвивально-профілактичну програму; – дві корекційні програми (бажано для осіб різного віку або соціальних категорій); – рекомендації для найближчого оточення (батьків, вчителів) у контексті проблем, що розв'язувалися. <p>Відгук психолога закладу (установи, організації) позитивний.</p> <p>Зміст самостійної психокорекційної діяльності на практиці відбито у звітній документації (додатки) в повному обсязі, переконливо.</p>
Добре С	74-81	<p>Завдання на практику за трьома напрямками психокорекційної діяльності психолога виконані на достатньому професійному рівні, звітні документи підготовлені в повному обсязі.</p> <p>Студент-практикант продемонстрував володіння знаннями теоретичних основ психокорекції, розуміння природи виникнення психологічних проблем особистості та механізмів їх розв'язання, опанування арсеналом психокорекційних засобів.</p> <p>Студент-практикант підготував за вказаними вимогами:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвивально-профілактичну програму; – корекційну програму; – рекомендації для найближчого оточення (батьків, вчителів) у контексті проблем що розв'язувалися. <p>Зміст самостійної психокорекційної діяльності на практиці відбито у звітній документації (додатки) фрагментарно, не в повному обсязі, непереконливо.</p> <p>Відгук психолога закладу (установи, організації) позитивний.</p>
Задовільно D	64-73	<p>Завдання на практику виконані у репродуктивний спосіб на задовільному професійному рівні; звітні документи підготовлені не в повному обсязі.</p> <p>Студент-практикант продемонстрував слабке володіння знаннями теоретичних основ психокорекції, розуміння природи виникнення психологічних проблем особистості та механізмів їх розв'язання, опанування арсеналом психокорекційних засобів.</p> <p>Студент-практикант підготував за вказаними вимогами:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвивально-профілактичну програму; – корекційну програму. <p>Зміст самостійної психокорекційної діяльності на практиці недостатньо відбито у звітній документації.</p> <p>Відгук психолога закладу (установи, організації) позитивний.</p>
Задовільно E	60-63	<p>Завдання на практику виконані у репродуктивний спосіб на задовільному професійному рівні; звітні документи підготовлені не в повному обсязі.</p> <p>Студент-практикант продемонстрував слабке володіння знаннями теоретичних основ психокорекції, розуміння природи виникнення психологічних проблем особистості та механізмів їх розв'язання, низький рівень опанування арсеналом психокорекційних засобів.</p>

		<p>Студент-практикант підготував не повністю дотримуючись вказаних вимог:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвивально-профілактичну програму; – психокорекційну програму. <p>Зміст самостійної психокорекційної діяльності на практиці не відбито у звітній документації. Відгук психолога закладу (установи, організації) позитивний.</p>
<p>Оцінка <i>«незадовільно з можливістю повторного проходження» FX)</i></p>	<p>35-59 балів</p>	<p>Завдання на практику виконані у репродуктивний спосіб на незадовільному професійному рівні; звітні документи підготовлені фрагментарно.</p> <p>Студент-практикант не продемонстрував володіння знаннями теоретичних основ психокорекції, розуміння природи виникнення психологічних проблем особистості та механізмів їх розв'язання, низький рівень опанування арсеналом психокорекційних засобів.</p> <p>Студент-практикант підготував не дотримуючись вказаних вимог:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвивально-профілактичну програму. <p>Зміст самостійної психокорекційної діяльності на практиці не відбито у звітній документації.</p> <p>Відгук психолога закладу (установи, організації) негативний.</p>
<p>Оцінка <i>«незадовільно» F</i></p>	<p>0-34 балів</p>	<p>Недбале дотримання режиму практики, неповний обсяг відпрацьованих годин, негативний відгук психолога закладу (установи, організації) де проходила практика.</p> <p>Завдання практики не виконано. Виявлені серйозні проблеми встановлення контакту, низький рівень сформованості професійної мотивації, вмінь проводити відповідні види фахової практичної діяльності.</p>

РОЗДІЛ 4. КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ЗНАНЬ, ВМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики для спеціальності «Психологія» освітнього ступеня «бакалавр» забезпечує кафедра психології. До керівництва практикою бакалаврів залучаються досвідчені викладачі кафедри, представники організацій і установ, на базі яких проводиться практика.

4.1. Керівник практики від кафедри психології виконує такі завдання:

- перед початком практики контролює підготовленість закладів, на базі яких проводиться практика;
- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед відбуттям студентів на практику, інструктаж про порядок проходження практики, надання студентам необхідної документації (направлення, програми, щоденник, календарний план, індивідуальне завдання, методичні рекомендації тощо), перелік яких встановлює університет;
- повідомляє студентів про систему звітності з практики, прийняту на кафедрі (подання письмового звіту, планів-проспектів та конспектів

- заняття, зразка оформлення індивідуального завдання, підготовку повідомлення, виступу, тощо);
- у тісному контакті з керівником практики від базової установи забезпечує високу якість її проходження згідно з програмою;
 - контролює забезпечення нормальних умов праці студентів;
 - контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, веде таблиць відвідування студентами бази практики; у складі комісії приймає заліки з практики;
 - подає завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо покращення практики студентів.

4.2. Обов'язки керівника від бази практики:

Установи і організації, на базі яких проводиться практика, в особі їх перших керівників разом з університетом несуть відповідальність за організацію, якість і результати виробничої психокорекційної практики студентів-бакалаврів. Вони зобов'язуються:

- Створити умови для безпосереднього і якісного виконання студентами програми практики.
- Здійснювати методичне керівництво і надавати допомогу студентам в одержанні необхідних матеріалів як для виконання програми практики, так і для підготовки випускної кваліфікаційної роботи.
- Контролювати роботу студентів і дотримання ними трудової дисципліни, вести облік виходу на практику.
- Перевіряти звіти з практики, давати письмові характеристики на студентів з оцінкою їхнього ставлення до роботи, дотримання ними трудової дисципліни, рівня теоретичної і практичної підготовки.

Під час проходження практики кожен студент веде щоденник (працює згідно індивідуального плану), в якому систематично робить відмітку про здійснену роботу. Ці записи перевіряються керівником практики від бази практики.

Крім того, студент-практикант повинен щодня нотувати всю отриману інформацію, супроводжувати її необхідними коментарями, розрахунками, таблицями, графіками та зразками документів. Зібрана інформація після обробки та систематизації використовується ним при складанні звіту про практику.

4.3. Обов'язки студента-практиканта

Бакалаври спеціальності 053 Психологія при проходженні виробничої психокорекційної практики зобов'язані:

- До початку практики одержати від керівника практики від кафедри психології консультації щодо оформлення всіх необхідних документів.
- Своєчасно прибути на базу практики і перебувати там впродовж 8 годин на день (6 годин – активних і 2 – пасивних)
- У повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і рекомендаціями керівника від бази практики, сумлінно виконувати програму практики, намагатись розширити свої знання та навички, виконувати завдання і доручення керівника від базової установи.

- Нести відповідальність за виконану роботу.
- Вести щоденник практики або індивідуальний план, у якому відобразити результати виконаної роботи та систематично робити відмітки про здійснену роботу. Ці записи перевіряються керівником від бази практики. Зібрана інформація після обробки та систематизації використовується при складанні звіту про практику.
- Здати після закінчення практики на кафедру психології пакет необхідних документів: 1) *щоденник / або індивідуальний план*, завірені підписом керівника від бази практики і печаткою підприємства; 2) *звіт про практику*; 3) *характеристику на студента*, надану керівником від бази практики (характеристика також засвідчується печаткою); 4) папку з матеріалами виконаних завдань, що передбачені програмою практики.
- Своєчасно скласти залік з практики.

4.4. Форми та методи контролю під час проходження виробничої психокорекційної практики

Під час проходження виробничої психологічної практики контролюється та оцінюється наступне:

- 1) трудова дисципліна, щоденна робота студентів;
- 2) підготовленість студентів до проведення психодіагностичної, психопрофілактичної, консультативно-просвітницької та психокорекційної роботи;
- 3) результативність всіх видів діяльності практиканта відповідно програми;
- 4) вчасна розробка і надання керівникам практики звітної документації.

Контроль за проходженням практики студентом в повному обсязі, згідно з програмою і календарним графіком, здійснюється керівниками практики від кафедри психології та від бази практики. Щоденний поточний контроль за проведенням практики здійснює керівник практики від бази практики, який наглядає за веденням таблиць обліку робочого часу студентів, виконанням робіт по робочому графіку і програмі, за станом трудової дисципліни, якістю складання звітів. Керівники практики від університету під час її проведення перебувають на базах практики періодично і також здійснюють контроль студентів-практикантів за всіма показниками.

В разі, якщо студент порушив правила внутрішнього трудового розпорядку, на нього накладається дисциплінарне стягнення наказом директора або начальника підприємства, з обов'язковим повідомленням на ім'я ректора університету.

В кінці практики керівник від бази практики перевіряє щоденник, звіт, вносить в них виправлення, складає на кожного студента коротку характеристику, відмічає в ній виконання програми практики, ставлення до роботи, трудову дисципліну, ступінь оволодіння професійними навичками, оцінює ступінь залучення, самостійність та ініціативність кожного студента у виконанні різних видів робіт. Звіт студента, характеристика на нього керівника від бази практики і щоденник засвідчуються керівником (директором або начальником) підприємства і гербовою печаткою.

Керівники практики від бази практики і університету узагальнюють підсумки проходження практики і розробляють заходи по її удосконаленню.

4.5. Підведення підсумків психокорекційної практики студентів-психологів

Підсумковий контроль з виробничої психокорекційної практики здійснюється у вигляді доповіді на заключній конференції, в якій відображені всі пункти звітів і результати аналізу власної практичної діяльності. Для отримання позитивної оцінки студент повинен повністю виконати завдання практики, своєчасно оформити поточну і підсумкову документацію. Студент складає залік комісії під головуванням завідувача кафедри або відповідального методиста практики.

При оцінюванні продемонстрованої роботи студентів під час проходження практики та підготовлених ними звітних матеріалів враховується наступне:

- у **теоретичному розділі** оцінюється:
 1. опис та аналіз психологічної проблеми особистості, добір та обґрунтування методик дослідження, методів і технік психологічної корекції;
 2. зміст занять з корекційної та просвітницько-профілактичної роботи;
- у **практичному розділі** оцінюється:
 1. організація та проведення психокорекційної роботи.
 2. Організація та проведення діагностичної, просвітницької та психопрофілактичної роботи;
- у **розділі «документація»**:
 1. відповідність оформлення документації вимогам;
 2. вчасне подання документації на перевірку.

Якість виконання обов'язкових завдань практики та професійно значущі якості особистості студентів-психологів оцінюються в балах відповідно до зазначених (табл. 1) вище критеріїв.

Таблиця 2

Оцінка якості виконання обов'язкових завдань практики та професійно значущих якостей особистості студента в балах

Критерій	Максимальна кількість балів
Повнота виконання індивідуального плану, запланованого у щоденнику	5
Якість виконання методичних / практичних розробок, звітів-аналізів, протоколів діагностичних обстежень, корекційно-розвивальних програм, просвітницько-профілактичних заходів та ін., зазначених у завданнях практики	35
Якість проведення роботи з малою групою та особистістю: діагностичних обстежень, корекційно-розвивальних занять, просвітницько-профілактичних заходів та ін., зазначених у завданнях практики	35

Якість оформлення звітної документації	5
Змістовність виступу на підсумковій конференції	5
Дисциплінованість, відповідальність	5
Ініціатива, творчість	5
Самостійність, працьовитість	5
Разом	100 балів

Оцінювання результатів проходження студентами виробничої психокорекційної практики представляється в *атестаційному листі з проходження практики* і зберігається на кафедрі психології 1 рік.

Підсумкова оцінка за практику виставляється безпосередньо керівником практики. Оцінки за практику заносяться у відомість і залікові книжки студентів.

Якщо студент не виконав навчальний план практики в повному обсязі і не представив відповідних звітних документів, він не допускається до підсумкової конференції. Негативна оцінка, отримана за проходження практики, вважається академічною заборгованістю.

У разі незадоволення оцінкою або характеристикою студент має право просити деканат перевірити звітну документацію або замінити місце проходження практики. У разі захворювання або з інших причин, що перешкоджають студенту успішно пройти практику, йому надається право повторно пройти практику без відриву від навчання (за умови подання довідки, лікарняного листа).

Рекомендована література

Основна:

1. Кузікова С. Б. Основи психокорекції : навч. посібн. / Світлана Кузікова. – 2-ге вид. перероб. – Київ : ВЦ «Академія», 2021. – 336 с. – (Серія «Альма-матер»).
2. Кузікова, С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції [Текст] : навчальний посібник / С. Б. Кузікова. – 2-ге видання, перероблене, доповнене. – Суми, 2020. – 300 с. [<http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/92861>].
3. Легка Л.М. Організація діяльності психологічних служб: навчальний посібник / Л.М.Легка, Л.Г.Семенча. – Львів: Новий Світ-2000. 2019. - 370 с.
4. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К.: Академ-видав, 2017. – 360 с.
5. Тарасова Т.Б. Психологічна просвіта: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Т.Б.Тарасова. — Суми: Університетська книга. 2013. - 461 с.

Допоміжна література

1. Андрушко Я.С. Психокорекція: навч.-метод. посібник / Я.С. Андрушко. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 212 с.
2. Атемасова О.А. Психогімнастика у початковій школі. - Х.: Ранок, 2010. 95 с.
3. Каліна Н.Ф. Психотерапія. Підручник. - Київ. «Академвидав» 2010. – 280 с. https://library.udpu.edu.ua/library_files/432663.pdf
4. Карпенко Є.В. Методи сучасної психотерапії : навчальний посібник / Є.В. Карпенко. – Дрогобич : Посвіт, 2015. – 116 с.
5. Корекційно-розвивальні програми / упоряд. Л.В. Підлипна. - Івано-

- Франківськ: ОППО, 2006. - 164 с.
6. Максименко Д.С. Різнокольорове дитинство: ігротерапія, казкотерапія, ізотерапія, музикотерапія. Практична психологія / Д.С.Максименко. – Київ: Центр учбової літератури. 2018. - 191 с.
 7. Мушкевич М.І. Основи психотерапії : навч. посіб / М.І.Мушкевич, С.Є. Чагарна; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 420 с.
 8. Організація та науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби і ПМПК / за наук. ред. В.Г. Панка та І.І. Цушка. – Електрон. дані. – Київ : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 90 с.
 9. Осика О.В. Осика К.С. Теорія і практика психокорекційної роботи. Навчальний посібник. - Слов'янськ, 2016. - 111 с.
 10. Основи практичної психології / [Панок В.І., Титаренко Т.М., Чепелева Н.В. та ін.]; під ред. В.І. Панка. – [Третє стереотипне видання]. – К.: Либідь, 2006'
 11. Павелків Р.В. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Р.В.Павелків, О.П.Цигипало ; МОН України. – Київ: [Ін-т обдарованої дитини НАПН України]. 2018. - 225 с.
 12. Павлик Н. В. Гармонізація характеру старшокласників: спецкурс / Н.В. Павлик; - К.: Ред. загальнопедагогічних газет, 2014. – 128 с
 13. Палій А. А. Методи діагностики психічного розвитку дітей. - Івано-Франківськ. 2013. – 430 с.
 14. Практикум із групової психокорекції: підручник / С.Д. Максименко, О.О. Прокоф'єва, О.В. Царькова, О.В. Кочкурова. – Мелітополь: Видавничополіграфічний центр «Люкс», 2015. – 414 с.
 15. Проблеми розвитку та корекція емоційної сфери молодшого школяра / Упоряд. О. А. Атемасова. — Х.: Вид-во «Ранок», 2010. —176 с. — (Бібліотека шкільного психолога).
 16. Скрипник Н.І. Практикум з групової психокорекції : навчально-методичний посібник / укладач Н. І. Скрипник. – Умань : ПП Жовтий О.О., 2016. – 100 с.
 17. Туріщева Л.В. Психологічні тренінги для школярів. - Х. : Основа, 2009.- 71 с.
 18. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психокорекції: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 2004. – 679 с.
 19. Kuzikova S. Model of psychological correction of crisis of adolescence [Модель психологічної корекції кризи підліткового віку]/ S. Kuzikova / Психологія особистості [Науковий журнал] – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2016. – № 1 (7) – С. 24–33.
 20. S. Kuzikova Theoretical applicable modeling of psychocorection and personal development [Теоретико-прикладне моделювання психокорекції та розвитку особистості] / С. Б. Кузікова // Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія, Вип. 1 (57). – Х. : ХНПУ, 2018. – С. – 119-131.

ДОДАТКИ

Додаток А
Форма № Н-7.03

_____ (повне найменування вищого навчального закладу)

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Університет, Інститут, відділення _____

Кафедра, циклова комісія _____

рівень вищої освіти _____

галузь знань _____

спеціальність _____

(назва)

_____ курс, група _____

Титульний аркуш звіту з практики (зразок)

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра психології

ЗВІТ З ПРОХОДЖЕННЯ
ВИРОБНИЧОЇ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ

(вид і назва практики)

Студента

(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник практики:

(прізвище, ініціали, вчене звання, наукова ступінь)

(оцінка, підпис керівника)

Суми 20____

Орієнтовна схема характеристики студента-практиканта

Виконується керівником практики від базового закладу або на фірмовому бланку установи, або (у разі відсутності такого) – зі штампом установи у верхньому лівому кутку із зазначенням дати видачі характеристики та круглою печаткою внизу.

НАПРИКЛАД,

Місце для штампа установи

із зазначенням дати видачі характеристики

**ХАРАКТЕРИСТИКА
студента-практиканта**

(прізвище, ім'я, по батькові)

під час виробничої психокорекційної практики

1. Термін проходження практики студентом.
2. Характеристика якості виконання практикантом основних видів діяльності, передбачених планом та завданнями практики.
3. Повнота виконання індивідуального плану.
4. Оцінка професійних якостей особистості практиканта.
5. Оцінка загального рівня розвитку, культури поведінки практиканта.
6. Недоліки в підготовці до психологічної діяльності.
7. Рекомендація установи щодо оцінки роботи практиканта.
8. Підписи директора (начальника) установи та психолога.

Кругла печатка.

Дата.

Характеристика подається у друкованому вигляді.

**АТЕСТАЦІЙНИЙ ЛИСТ
ВИРОБНИЧОЇ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ**
студента _____

(прізвище, ім'я по батькові)

Керівник практики:

(прізвище, ініціали, вчене звання, наукова ступінь)

Критерій	Максимальна кількість балів	Оцінка
Повнота виконання індивідуального плану / запланованого у щоденнику	5	
Якість виконання методичних / практичних розробок, звітів-аналізів, протоколів діагностичних обстежень, корекційно-розвивальних програм та рекомендацій для найближчого оточення (батьків, вчителів) у контексті проблем, що розв'язувалися, зазначених у завданнях практики	35	
Якість проведення діагностичних обстежень, корекційно-розвивальних занять, рекомендацій, консультативно-просвітницьких заходів для найближчого оточення (батьків, вчителів) у контексті проблем, що розв'язувалися	35	
Якість оформлення звітної документації	5	
Якість виступу на підсумковій конференції	5	
Дисциплінованість, відповідальність	5	
Ініціатива, творчість	5	
Самостійність, працьовитість	5	
Разом	100 балів	

(підпис керівника)